

Interview met Thomas Rau

Naar een échte circulaire economie

▲ Artist impression van het in 2015 opgeleverde pand van Alliander in Duiven. Rau paste voor 80 procent hergebruikt materiaal toe en het gebouw is energieneutraal.

Thomas Rau is architect en vernieuwend denker over circulaire economie. Hij staat op nummer 3 van de Trouw duurzame top 100 en is een veelgevraagd spreker. Stadswerk magazine focuste met hem op de openbare ruimte en de professionals die daarin actief zijn. 'Circulariteit is geen spelletje of trucje, het is een radicale mentaliteitsverandering.'

Laten we eerst eens naar de context kijken, en het karakter van die context', zegt Rau om zijn visie op circulaire economie toe te lichten. 'De relevante eenheid is de aarde, een gesloten systeem. We hebben "limited resources" - onze delfstoffen en dergelijke en "unlimited sources" - de zon waar we dag in dag uit enorme hoeveelheden energie van krijgen in de vorm van zonlicht.' Rau vervolgt: 'Alles hier op aarde is tijdelijk: ons leven, straatverlichting, bruggen, gebouwen, noem maar op. Maar de

gevolgen van tijdelijkheid zijn permanent. Zo breekt de wethouder van Caïro zich elk jaar weer het hoofd over de vraag hoe hij het onderhoud van de piramides moet bekostigen. De beslissing om ze op deze manier te bouwen ligt echter al 3.500 jaar achter ons.'

Een derde centraal element in zijn visie is de onzekerheid over de toekomst. 'Het enige wat je kunt doen is een optie nemen. Dat wil zeggen: het handelen binnen het gesloten systeem faciliteren. Laten we zeggen

een brug bouwen. Als je klaar bent, heb je nog steeds hetzelfde materiaal, het zit slechts tijdelijk in die brug. Het is belangrijk om precies te weten welk materiaal er in welke hoeveelheid aanwezig is. Je zou dat op moeten slaan in een "materialenpaspoort". Je haalt het materiaal er weer uit als die brug niet meer nodig is. Als je geen goed beeld hebt van het aanwezige materiaal, verkwansel je het. We noemen het dan afval, ofwel materiaal dat in de anonimiteit is beland. Een recyclebedrijf kent vervolgens weer een identiteit toe aan het zogenaamde afval.'

Van producten naar diensten

De economische realiteit staat volgens Rau mijlenver af van deze benadering. 'We kopen als consumenten spullen en kopen weer nieuwe als ze deels versleten zijn of gewoon toe zijn aan iets nieuws. Helemaal fout, de fabrikant heeft er zo alle belang bij om spullen snel stuk te laten gaan. De fabrikant zou eigenaar van het product moeten zijn, de consument huurt dit van hem in. Of liever gezegd: hij huurt een dienst in. Dus hij huurt geen lampje maar een bepaalde hoeveelheid licht. Hoe dat wordt geregeld, dat is een zaak van de producent. Hij wordt daarmee, in tegenstelling tot de huidige situatie, geprikkeld om dat zo efficiënt mogelijk te doen met zo min mogelijk verbruik van grondstoffen.'

Wat voor de consument geldt, geldt evenzeer voor de professional in de openbare ruimte. 'Bij gemeenten wordt nu vaak op productbasis ingekocht, dat is de dood in de pot. De gemeente neemt daarmee verantwoordelijkheid voor het product, terwijl de producent er veel meer verstand van heeft en in staat is het te innoveren. Overigens gaan de innovaties momenteel zo snel, dat het qua afschrijvingstijd niet meer is bij te houden. Een afschrijvingstermijn van veertig jaar voor een gebouw is nog slechts een boekhoudkundige realiteit. Ik zou gemeenten adviseren: koop geen producten in maar contracten. Dat vraagt overigens nog een aardige omslag in de competenties van professionals.'

Ingrijpend

Rau laat niet na te benadrukken hoe ingrijpend de benodigde verandering is om circulair denken tussen de oren te krijgen. 'Ik zie veel initiatieven om me heen

die het predicaat "duurzaam" mee krijgen - een milieuvriendelijker apparaat, weer een nieuw duurzaamheidslabel, enzovoorts. Deze initiatieven lossen het probleem echter niet op, ze optimaliseren het alleen maar. Het middel wordt tot doel verheven. En de samenleving sust zich ermee in slaap. Daardoor is het grootste obstakel voor een echte omschakeling de duurzaamheidsbeweging zelf geworden.'

Hoe moet het dan wel en hoe laat je dat zien? Rau: 'Ik probeer op allerlei manieren om mensen deze manier van denken bij te brengen. Bijvoorbeeld door een verklaring van de rechten van het materiaal op te stellen. Die wil ik presenteren aan de Verenigde Naties op 12 december 2017 - de zeventigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het zou ook heel goed zijn om een soort satellieten of virtuele steden te creëren waarin volledig op deze nieuwe manier gewerkt en gedacht wordt. Je kunt dan bijvoorbeeld kwesties voorleggen die in de "oude" steden spelen en kijken hoe het wordt opgelost. De risico's zijn bovendien beheersbaar.'

Tenslotte: werk aan de winkel

Er is kortom werk aan de winkel om de omslag naar een circulaire economie te maken. Het kan Rau niet snel genoeg gaan. 'Ons bureau maakt al meer dan twintig jaar energieneutrale gebouwen, maar volgens de laatste "ambiteuze" plannen moeten pas in 2050 alle gebouwen in Nederland energieneutraal zijn. De zwakste schakel bepaalt helaas het tempo. Ik mag hopen dat de professionals in de openbare ruimte dat niet zullen zijn!' ●

Het tv-programma Tegenlicht heeft eind 2015 een uitzending aan de ideeën van Thomas Rau gewijd. Zoek hiervoor op internet op 'Tegenlicht Rau'.

▲ Thomas Rau: 'Het grootste obstakel voor een echte omschakeling is de duurzaamheidsbeweging zelf geworden.'

WEBSITES

turntoo.com
www.rau.eu